

Bács vármegyei szerbek és bunyevácok Mária Terézia korabeli paraszti bevallásai

A II. József-féle népszámlálás (1784–1787) adatai szerint (vö. DANYI DEZSŐ–DÁVID ZOLTÁN, Az első magyarországi népszámlálás. 1784–1787. Bp., 1960. 50–5) a 10 286 km² területű Bács vármegyében a tényleges népesség száma: 184 248 fő. Az úrbérrendezés idejében készült magyarországi helynévtár, a „Lexicon locorum” (Lexicon locorum regni Hungariae populosorum anno 1773 officiose confectum. / Magyarország helységeinek 1773-ban készült hivatalos összeírása. Bp., 1920; vö. HAJDÚ MIHÁLY, Az 1773. évi helységnévtár névvégmutató szótára. Magyar Névtani Dolgozatok 74. sz. Bp., 1987) Bács vármegyére vonatkozó összesítő adatai:

Települések száma:	89
Községek száma:	81
Mezővárosok száma:	8
Római katolikus parókiák száma:	56
Görög rítusú parókiák száma:	46
Tanítók száma:	10
	1
Magyar nyelv dominál:	25 helységben
Német nyelv dominál:	20 helységben
Szlovák nyelv dominál:	5 helységben
Illír (szerb és horvát) nyelv dominál:	59 helységben
Ruszin nyelv dominál:	2 helységben
Román nyelv dominál:	1 helységben

A Magyar Országos Levéltárban¹ és Bács vármegye archívumában² mindössze 22 szerb (horvát) nyelvű bevallás őrződött meg. A két földesúr joghatósága alá tartozó Futak mezőváros két részében külön-külön összeírás készült. A Ka-

¹ A Magyar Országos Levéltár Helytartótanácsi Levéltár fondjaiban vármegyék szerint ábécé-rendben található az egyes települések úrbérrendezési iratai, melyek ma a MOL Filmtárában kutathatók. A Bács vármegyei források a 4125–4127. sz. filmekben tanulmányozhatók.

² Az Újvidéken őrzött Bács vármegyei levéltár viszonylag szegényes Mária Terézia korabeli úrbérrendezési forrásai a Magyar Országos Levéltár Filmtárában mikrofilmen kutathatók. A mikrofilmek számai: X4950 (13330, 13743, 39236/2). E mikrofilmekben csupán öt település: Bereg, Gara, Rigyice, Sztapár, Futak (II.) szerb (horvát) nyelvű bevallásait találjuk meg.

locsai Érseki Levéltárban 1856. évi másolatban maradt fenn Csávoly község bevallása (Kalocsai Érseki Levéltár. II. Urbáriumok. Csávoly).³ A korabeli Lexicon nem tesz különbséget a bácskai szerb (ortodox) és horvát (római katolikus) népesség között, mindkettőt illirnek jelzi. Az olvasó tájékoztatására ezért idézzük FÉNYES ELEK szótárát is (Magyarország geographiai szótára I–II. Pest, 1851), melyben a bunyevácok dalmátokként, dalmatákként szerepelnek. Az úrbéri bevallások a szerb népesség belső migrációjáról tanúskodnak. Feltétlenül megjegyzendő az is, hogy az úrbérrendezés korától a bácskai demográfiai, népességi-népi viszonyok sokat változtak. Például az úrbéri bevallás szerint 1755-ben benépesült Kiszács községet a „Lexicon locorum” román többségűnek jelzi, FÉNYES ELEK német-szerb településnek, ma pedig szlovákok lakják. Csávoly 1772-ben még bunyevác falu volt. 1782-ben költöztek oda németek, akik nagy többségbe kerültek A II. világháborút követően Jugoszláviában a bácskai németeket kitelepítették. A XX. század végén, a Jugoszlávia felbomlását kísérő háborúk borzalmai elől menekülve a bácskai magyarság jelentős része kényszerült lakhelyének elhagyására.

Mária Terézia királynő az országos úrbérrendezés keretében 1770-ben királyi biztost küldött Bács vármegyébe, akinek ellenőrzése és közreműködése mellett a vármegye tisztkara kerületekre osztotta fel a falvakat, s minden kerületbe egy szolgabíró és egy vármegyei esküdtet küldött ki megfelelő számú írnok kíséretében, hogy azok a rendezés előfeltételeként az előzetesen megszerkesztett kilenc kérdőpont alapján lejegyezzék, illetve hitelesítsék a jobbágyok bevallásait, továbbá összeírják az azok által használt szántóföldeket, réteket, szőlőket és irtásföldeket.

A teljesség kedvéért örökítsük meg az úrbéri reguláció előkészítésére kiküldött összeírók, Bács vármegye nemes tisztviselőinek neveit is, melyek vizsgálata önálló dolgozat témája lehet (vö. UDVARI ISTVÁN, Trencsén vármegyei úrbéri összeíró biztosok nevei. Mária Terézia úrbérrendezése idejéből: NÉ. 15 [1993]: 303–5): *Andreas Szucsics, Josephus Paulovics* (Begecs, Futak I., II., Glozsán, Kiszács, Nagykér, Piros); *Antonius Piukovics, Antonius Cseszmér* (Bereg); *Ladislaus Lipkay, Antonius Berényi* (Bogyán, Plavna, Tovariszova); *Thaddeus Latinovics, Andreas Csiszér* (Despotszentiván, Kulpin, Ópalánka, Ósóve, Paraga, Szilbács); *Caspar Stepanovics, Michael Horváth* (Csávoly, Felsőszentiván, Gara, Rigyica, Sztanisics); *Nicolaus Latinovics de Borsod, Laurentius Plattos* (Szta-pár).

Mint említettem, a Magyar Országos Levéltárban és a Kalocsai Érseki Levéltárban 22 Bács vármegyei bunyevác és szerb település úrbéri bevallásai őrződtek meg, melyeket hat összeíró bizottság biztosai hitelesítettek.

³ Az értékes bevallásra BART JÁNOS hívta fel figyelmemet, akinek ezúton fejezem ki köszönetemet.

A bevallás elkészítése során ritkábban jelen volt a földesúr (Kulpin), vagy általában annak képviselője is: Bereg — kamarai birtok: Hesze Lőrinc ispán; Bogyán, Tovariszova, Ópalánka, Paraga, Plavna — kamarai birtok: Sziby János József provisor; Nagykér — kamarai birtok: Strásay Pál uradalmi gazdatiszt; Ósóve — kamarai birtok: Késmárky János provisor; Szilbács — kamarai birtok: Vujcsity János ispán; Sztapár — kamarai birtok: Mandics József erdőmester; Futak — özvegy Csernovics Györgyné részén: Benyovszky Imre fiscalis. Az uradalmat nem képviselte senki Gara, Csávoly, Rigyica, Sztanisics községekben.

Az úrbérrendezés idején, mint látjuk a bácskai szerb és bunyevác települések zöme a magyar királyi kamara, vagyis a kincstár földesúri joghatósága alatt állott, négy településen (Begecs, Glozsán, Piros falvakban és Futak mezőváros egyik felében) Csernovics Arszenij özvegye, Futak másik felében pedig Csernovics György özvegye volt a földesúr. A Grassalkovichok Felsőszentiván és Gara falvak, a Sztratimirovity Vucskovityok pedig Kulpin földesurai voltak. Forrásaink szerint a vizsgált bácskai bunyevác és szerb települések lakói jogállásukat tekintve szabad menetelű és nem örökös jobbágyok voltak, akik adókötelezettségeik teljesítését követően ingóságaikat magukkal víve szabadon oda költözhetek, ahova akartak. Despotszentiván lakói ezt például így fogalmazták meg: „aki minden kötelességének eleget tett, szabadon elköltözhetett.” Csávoly előjárói így nyilatkoztak: „A többi bácskai lakosokhoz hasonlóan, mi is szabadmenetelűek vagyunk.” A bácskai bunyevác és szerb jobbágyok két vagy három nyomámezőben művelték a határt, melyet évente újraosztottak egymás között. Tekintettel erre, pusztatelket egyik faluban sem tartottak számon. Az évente újraosztott telkek holdban megadott nagysága településenként eltérő. Tovariszova lakói irtással tetszés szerinti mennyiséget szereztek maguknak, Felsőszentivánban a legjobb gazda 150 holdat bír; Garán a közepes gazda 76 holdat; Ósóvéban egy-egy jó gazdának 88 hold szántóföld és 60 kaszás rét esik. Despotszentivánban 60 hold szántó és 30 kaszás rét jutott egy-egy saját ekével bíró gazdára stb. Egy-egy hold szántóföldbe 3–4 pozsonyi mérő búza vethető, de például Rigyicában azt jegyezték fel, hogy öt mérő. A legtöbb falu határában sarjút nem kaszáltak, mert az vagy nem nőtt meg, vagy azért, mert a legelő elégtelensége miatt a széna behordását követően ráengedték a jószágot.

A vallomástevők szerint a földesúr–jobbágy viszonyt a települések egyikében sem szabályozta urbárium. Bereg lakói soha semmit nem hallottak az urbáriumról, s nem is értik-e szót. A bácskai szerb és bunyevác települések többségében a parasztok a jobbágyi szolgáltatásokat nem egyoldalú földesúri kényszer, nem „régibevett szokás” szerint, hanem vagy egyezség, *contractus* vagy valamilyen más műfajú írott dokumentum — *commisio*, *libellus*, árendás könyv, földesúri könyv, *assecuratio*, levél — alapján teljesítették.

Az első két kérdésre adott jobbágyparaszti feleletekben olykor település — és migrációtörténeti adalékokra is bukkanunk. Kiszács: „E helység tizenöt éve

népesült be”; Ópalánka: „E helység korábban katonai település volt, jobbágyokkal 27 éve települt be”; Sztanicsics: „Amikor 1763-ban Dautova és Baracska kamarai falvakból ide, Sztanicsicsra, korábban kamarai pusztára költöztünk, nem készítettünk contractust.”; Sztapár: „Tizenkilenc esztendeje jöttünk ide Bukcsinovityból (melynek földjét ezidőszerint az apatini lakosok használják)”.

A paraszti adózásban jelentős tere volt a pénzdónak, mely mellett gyalogos és fogatos robotot is végeztek, s amelynek számos helyen se szeri, se száma nem volt. Elterjedt volt a földesúr által ősszel és tavasszal megkövetelt szántás, a majorbéli termés behordása a szérúre. Az újabb keletű kilenceden és a régi tizeden felül (ezeket adták búzából, árpából, zabból, kukoricából, méhből és bárányból); a kerti veteményekből, illetve hüvelyesekből kis kilencedet és tizedet adtak, a kukorica, köles és cirok után pedig holdanként 2–3 pozsonyi mérő termést. A feltárt bevallások tükrében a települések többségéről pontosan megállapítható, hogy ott mikor vezették be a kilencedet: Begecs 1720; Bogyán 1732; Despotszentiván 1730; Futak 1721; Nagyker 1740; Ósóve 1734; Paraga 1736; Piros 1720; Plavna 1735; Szilbács 1740; Tovariszova 1730.

Több helyen — mint például Kiszács, Kulpin és Ópalánka helységeiben — a termések után hetedet adtak, heteddel vagy annak pénzbeli megfelelőjével tartoztak a puszták termése után is. A bogyáni vallomástevők a károk között említik, hogy a kamarától pénzért sem jutnak pusztához, azaz nem telki állományba tartozó földekhez, melyek után sem robottal, sem ajándékkal, sem pénzdóval nem tartoztak. A puszta használata tehát előnyt, hasznot jelentett a települések lakóinak. A bevallásokban ezért legtöbbször nevük szerint megemlítik őket, melyeket felidézünk mi is: *Mironity* (Bereg); *Rim, Borota* (Csávoly); *Taranya, Szentpéter, Torzsa* (Despotszentiván); *Borota* (Gara); *Alpár* (Kiszács); *Velics, Viszinda, Sztublina, Keresztúr* (Ópalánka); *Kissóve, Paska, Ugarszki* (Ósóve); *Golodobra, Radoevity* (Paraga); *Peakovo, Szalacity* (Rigyica); *Sára* (Sztanicsics); *Oblica, Preradovity, Szamotvorica* (Sztapár); *Nagybanacs* (Tovariszova) stb.

A fentiekén kívül esetenként természetbeni adók is terhelték a bácskai jobbágyokat — Begecs lakói mintegy ezer fej káposztát adtak közösen, s további falvakhoz hasonlóan a házas jobbágyok mindegyike két font kender fonásával tartozott, melyet meg is válthattak. Bereg lakói arról tudtak, hogy „az elmúlt országgyűlés vagyis diéta idején bizonyos költségekhez pénzzel hozzájárultak”. Több helység lakói az uradalmi szőlőkben szőlőcsöszt vagy vincellért tartottak (Ósóve, Paraga, Szilbács stb.). Az uraság általában sem pénzben, sem természetben nem követelt tőlük ajándékot. Csávoly lakói a földesúri konyhára évente két borjút, három disznót, hat nyulat, 20 csirkét, kappannak szintén 20 csirkekakast, ugyanannyi tyúkot, hat pulykát és ezer tojást adtak.

A Csernovics Arszenij özvegye részén lévő futakiak az árendán felül semmilyen robotot vagy úrdolgát nem végeztek, azon kívül, hogy a földesúr vízimalmát tavasszal a Dunán felállítják, és ősszel a limánba szállítják.

A vizsgált falvak nagyobb részében a szántóföldek minősége jó, de két ökörral nem, hanem 6–8-cal szánthatók. A jó és termékeny szántóföldeken megterem a búza, a feles, az árpa, továbbá a zab, a köles, a kukorica, a cirok. Kevés és hitvány szántóföldre csupán Bogyán lakói panaszkodnak. Tovariszova lakói azt panaszolják, hogy szántóföldjeik nagyobb része szúrós bokros, tüskés cserjés, s ha nem irtják azokat, a föld gyenge termést hoz. A sztapári szántóföldek harmadrészét gyakran elönti a víz, amiért e részt a lakosok nagy aggodással szántják. A határuk egy részét homokosnak és terméketlennek minősítik Begecs, Csávoly, Plavna és Rigyica lakói. Bereg határának Duna felőli részét gyakran elönti a folyó, a falu földjeit Rigycáéhoz hasonlóan forrás- és talajvizek is károsítják.

A folyó- és talajvíz áldás és csapás a bácskai települések számára: mint látjuk, gyakran károsítják a szántóföldet, kaszálórétet, de bőséges és jó itatóvizet nyújtanak embernek, szarvasmarhának egyaránt; áztatóvizet a kendernek, lennek, halászati s ezzel pénzkereseti lehetőséget az ezzel élőknek. A mocsári réteken gazdagon nő a fű, a mocsarak kitűnő nádalási lehetőséget biztosítanak, mellyel a fában szegény vidékek lakói élnek is.

A Duna vize forgatja a vízimalmok kerekeit, ezen hajózva közlekednek s juttatják el terményeiket az egyik legfontosabb bácskai piacközpontba, Bajára (Csávoly, Felsőszentiván, Gara). Több település lakói azáltal is pénzt kereshetnek, hogy a dunai kereskedőkhöz beállnak hajóvontatónak. (például Futak). Bereg lakói erről hasznaik között lakonikusan így szólnak: „A Dunához egy negyed órára vagyunk.”

A falvaknak több mint fele jelezte, hogy sem tűzifája, sem nádja nincsen, ezért szalmával főznek és fűtenek (Despotszentiván, Felsőszentiván, Gara, Glozsán, Kiszács, Kulpin, Nagyker, Ósóve, Paraga, Piros). Sztanisicsban a jobb gazdák a Duna túloldalán lévő mohácsi erdőből vásárolnak maguknak tűzifát, a szegények pedig szalmával szolgálják ki magukat.

Külön kell szólnunk a pénzkereseti lehetőségekről. A bácskai úrbéresek piacozási központjai: Baja (12 település), Futak (2 település), Újvidék (7 település), ahol mindenféle eladandó termékeiket, jószágaikat értékesíthették. Szilbács jobbágyainak Pétervárad volt a legközelebbi piacuk. Néhány településen nem tesznek említést a vásározó, piacozó helyről, vagy csupán a károk közt említették: „Hogy búzákat eladhassuk és, hogy pénzt kereshessünk két napi járóföldre kell elmennünk” (Tovariszova); „Két óra járóföldre eladhatjuk, amink van” (Kulpin); „Mivel félre, vagyis oldalt esünk a nagyobb utaktól, ezért semmit sem tudunk eladni, s pénzt sem tudunk keresni” (Bogyán). Pénzt kerestek még a szerémségi szőlőhegyekben vállalt munkával, zöldségtermesztéssel (Begecs, Futak, Glozsán stb.). Szegedre, Pestre vagy Vácra vállaltak fuvart Despotszentiván, Nagyker, Paraga, Piros, Szilbács úrbéres jobbágyai. Halászattal tettek szert jövedelemre Bereg jobbágyai.

A megváltott falvak egy részének szőlője van a szerémségi hegyekben, vagy saját határukban, s borukat árusíthatták a községi kocsmában. Idézzünk két vonatkozó bevallásrészletet: „Túl a Dunán a szerémi hegységben nagyobb részt nekünk is vannak szőlőink, ahonnan pénzre teszünk szert” (Futak); „Szőlőink gyenge bort teremnek, mely csak a tél végéig áll el, tavasszal megromlik, de így is segítségünkre van” (Gara). Sztanisics határában a bevallás évében kezdtek el a lakosok szőlőt ültetni, némi hasznot remélve belőle, az összeírók tudomására hozva azt is, hogy a Dunának ezen az oldalán gyenge bor terem.

Glozsán lakóinak káposztáskertjeik vannak, amiből pénznek. Futak mezővárosnak, a település körüli gyümölcsös-, káposztás- és zöldségeskertek hoznak hasznot.

Több falu számára gyenge jövedelmet adó, de viszonylag rendszeres munkaalkalmat és pénzkeresetet jelentett a szószállítás. Felsőszentiván: „Fuvarozással vagy gyalogos kézimunkával nem kereshetünk semmit, csupán azzal, hogy szükség esetén sőt fuvarozunk Szegedről Bajára, amiből a kicsiny fizetség miatt gyenge hasznunk van, főleg pedig esős időben.” Rigyica: „Fuvarozással nem tudunk pénzre szert tenni, hanem amikor a bajai sóházban elfogy a só, a földesúr a leghitványabb időben is a 20 mérföldre levő Szegedre hajt bennünket, alacsony, mázsánként mindössze 9 krajcár fizetségért”. Sztanisics bevallásából kiderül, hogy esőzések alkalmával a csapadék elmossa a sót, ami a fuvarozók kárára a mázsáláskor kevesebbet nyom.

A bácskai római katolikus bunyevác és az ortodox szerb jobbágyparasztok fassiói együtt a ruszin és szlovák jobbágyok bevallásaival meggyőzően szemléltetik a „Magyarország — Európai kicsinyben” gondolatot. (Erről lásd CSAPLOVICS JÁNOS, *Ethnographiai Értekezés Magyar Országról*. Az utószót írta: PALÁDI-KOVÁCS ATTILA. Bp., 1990. 19–20; 117–8).

A bevallások helyesírásáról

A bácskai bunyevác és szerb falvak bevallásainak helyesírása, nyelvezete, hasonlóan a magyar, német és szlovák nyelvűekéhez alapos mikrovizsgálatot igényel. A szlavóniai horvát írásbeliség jegyeit felmutató bevallások forrásai a szerb és horvát történelmi nyelvészetnek. Meglátásunk szerint a helyesírás-történet, a nyelvjárási szókinccstörténet meríthet sokat az itt közzétett úrbéri feljegyzésekből. A bevallások elsősorban a jegyzők írásgyakorlatát és nyelvezetét tükrözik, de mikrofilológiai vizsgálatokkal a vallomástevők nyelvi sajátosságai is tetten érhetők.

Ismeretes, hogy a tereziánus reguláció korában a szerbek irodalmi nyelve a cirillbetűs szláv-szerb nyelv volt, melynek fő összetevői az orosz szerkesztésű, egyházi szláv nyelv és a szerb népnyelv.

A szláv-szerb nyelvű szövegekkel összevetve forrásaink a dialektológusok és a népnyelv kutatói számára jóval értékesebbek. A hat úrbéri összeíró bizottság

tagjai magyar helyesírással, viszonylag egységesen jegyezték le a bunyevác és szerb jobbágyok bevallásait, ami egy autonóm, stabil, konszolidált magyar helyesírású világi horvát/szerb írásgyakorlat Bács vármegyei meglétéről tanúskodik. A szótagképző *r** visszaadása, eltérően a bácskai nyomtatott urbáriumtól például egyik bevallásban sem történik *ar*-al. A *č*, *đ* (*dj*) hangok lejegyzésében is eltérő egységesebb kép mutatkozik a bácskai urbáriumtól. (A bácskai urbáriumok helyesírását lásd UDVARI ISTVÁN, A Mária Terézia-korabeli hazai délszláv nyomtatott urbáriumok helyesírásáról. In: Köszöntő könyv Kiss Jenő 60. születésnapjára. Szerk. HAJDÚ MIHÁLY–KESZLER BORBÁLA. Bp., 2003. 65–70; UDVARI ISTVÁN, A Mária Terézia-féle úrbérrendezés forrásai magyarországi délszláv népek nyelvén I. Nyomtatványok. In: Dimensiones Culturales et Urbariales Regni Hungariae 2. Nyíregyháza, 2003. 60–1; A bácskai (šhorvát/h in natura) urbárium cirillbetűs átírását lásd СЛАВКО ГАВРИЛОВИЋ: Урбар села Кулпина из 1773 године. Рад Војвођанских музеја 5. Нови Сад, 1956. 174–81). A *jaty* (*ě*) visszaadásában viszont, összhangban a nyomtatott urbáriummal túlsúlyban vannak az *i*-s formák. A bácskai szerb és bunyevác falvak úrbéri összeíróit a legkülönbözőbb nyelvi hatások érték. Meggyőződésem, hogy a bevallásokat elsősorban nem nyelvjárási szövegekként kell értékelni, hanem a bácskai bunyevác és szerb hivatali írásbeliség termékeiként. További mikrofilológiai vizsgálatot igényel annak feltárása, hogy a bevallásokban milyen arányt képviselnek a nyelvjárási elemek, s milyen arányban vannak bennük jelen a szlavóniai *i*-ző, *ar*-ozó horvát kultúrnyelv összetevői. Részletesebb kutatásokat igényel a forrásainkban képviselt magyar helyesírás is, mely a vizsgált korban egyéb szomszédos népeknél is elterjedt volt.⁴

⁴ E kérdéstről lásd KNEZSA ISTVÁN, A magyar helyesírás története. Bp., 1959. 21–5; HADROVICS LÁSZLÓ, Zur Geschichte der einheitlichen kroatischen Schriftsprache. Bp., 1942; HADROVICS LÁSZLÓ, Zur Geschichte der kroatischen Rechtschreibung im XVIII. Jahrhundert. In: Segédkönyv a szlavisztikai szemináriumi gyakorlatokhoz Hadrovics László válogatott írásából. Szerk. NYOMÁRKAY ISTVÁN. Bp., 1994. 7–40; KIRÁLY PÉTER, A keletiszlovák nyelvjárás nyomtatott emlékei. Bp., 1953. 151; NYOMÁRKAY ISTVÁN, Das erste handschriftliche Gebetbuch der burgenländischen Kroaten aus dem Jahre 1728: Studia Slavica 29 (1983): 150–1; LASLO DEŽJO, Delovaja pismenost' rusinov v XVII-XVIII vekach. Slovar' analiz, teksty. In: Studia Ukrainica et Rusinica Nyíregyháziensia 4. Nyíregyháza, 1996. 245–333. Vö. még UDVARI ISTVÁN, A keletiszlovák irodalmi nyelv ismeretlen kéziratosa emléke 1778-tól. (Magyar helyesírású keletiszlovák nyelvjárási emlék Mária Terézia korából): Acta Academiae Paedagogicae Nyíregyháziensis. t. 12/C. Nyelvészeti Közlemények. 260–80; UDVARI ISTVÁN, Ein unbekanntes handschriftliches Denkmal der ostslowakischen Schriftsprache aus dem Jahre 1778. Ein ostslowakisches Mundartdenkmal mit ungarischen Orthographie aus der Zeit von Maria Theresia: Studia Slavica 38 (1993): 247–69; KIRÁLY PÉTER, A közép-kelet-európai helyesírások és irodalmi nyelvek alakulása. (A budai Egyetemi Nyomda kiadványainak tanulságai) 1777–1848. Dimensiones Culturales et Urbariales Regni Hungariae 3. Nyíregyháza, 2003; LUKÁCS ISTVÁN: Dramatizált kaj-horvát Mária-siralom Erdélyből, 1626. Bp., 2000.

Az alábbiakban bizonyos hangok visszaadását táblázatba foglaltuk.

Községek	č*	r*	c	č (tj)	č	d(dj)	lj	nj	s	š	ž
Bácskai nyomtatott urbárium	i	ar	cz	ch chj, ty	cs, ts, ch	gy, dj	ly	ny	s, sz	ss, sch	x
Begecs	e	er	cz	ty	cs	gy	ly	ny	s, ss, sz	sh	z, x
Bereg	i	er	cz	ty	cs	gy	ly	ny	z, sz, s	s	z, s, x
Bogyán	i	Er, r	c, cz	ty	cs	gy	ly	ny	s	ss, s	x
Despotszentiván	i	ri, er	cz	ty	cs	gy	ly	ny	sz	s	x
Felsőszentiván	i, e	r	cz	ty	cs	gy	ly	ny	sz	s	zs
Futak I. II.	i	er	cz	ty	cs	gy	ly	ny	sz, s	s, ss	x
Gara	i, e	r	cz	ty	cs	gy	ly	ny	sz	s	zs
Glozsán	i	er, r	cz	ty	cs	gy, dj	ly	ny	sz	ss, sh	x
Kiszács	i	r	cz	ty	cs	dgy, gy	ly	ny	sz, s	sh, ss	x, zs
Kulpin	i	er, ir	cz	ty	cs	gy	ly	ny	sz, s	ss, s	x
Nagykér	i	er, r, or	cz	ty	cs	gy, dgy	ly	ny	sz	ss	x
Ópalánka	i	er	cz	ty	cs, ch	gy	ly	ny	sz, ss	ss	s
Ósóve	i	er, ri	cz	ty	cs	gy	ly	ny	sz	s	x
Paraga	i	er, ri, ir	cz	ty	cs	gy	ly	ny	sz, s	s	x, s
Piros	i, e	er	cz	ty	cs	gy	ly	ny	s, sz, ss	sh, s	x, z
Plavna	i	r	cz, c	ty	cs	gy	ly	ny	s	ss, s	x
Rigyica	i, e	r	cz	ty	cs	gy	ly	ny	sz	ss	zs
Szilbács	i	er, ri	cz	ty	cs	gy	ly	ny	sz, ss	s, ss	x
Sztanicsics	e	r	cz	ty	cs	gy	ly	ny	sz, s	s, ss	zs, x
Sztapár	i	er	cz	ty	ts, cs	gy	ly	ny	sz, s	s, ss	zs, x
Tovariszova	i	r	cz	ty	cs	gy	ly	ny	s	ss	x, zs

UDVARI ISTVÁN